

Posudek na rigorózní práci

„Psychosociální profil mužů, kteří selhali při výkonu trestu obecně prospěšných prací“,

kterou předkládá

Radovana Klusáčková

Problematika ukládání alternativních trestů je neustále a opakovaně v různých kontextech aktuální. Po prvotních otázkách ohledně jejich zavedení a ukládání se objevují otázky ohledně jejich vhodnosti, efektivity a jsou podrobovány pečlivější analýze. Objevují se nové pohledy na kriminalitu a způsoby zacházení s pachateli trestných činů.

Autorka si klade za cíl přispět ke komplexnímu pohledu na problematiku skupiny odsouzených k trestu obecně prospěšných prací, kteří k trestu nenastoupili či v něm selhali a přináší psychosociální profil této skupiny vězňů.

Zřejmá je interdisciplinarita práce, kde centrální témata souvisejí s oblastí práva, psychologie sociální, osobnosti a vývojové, začleněné jsou i konkrétní institucionální a praktické otázky. Psychologické pojetí klíčových oblastí je dalšími pohledy vyrovnaně doplněno.

Autorka postupuje od charakteristik kriminality a teorií jejího vzniku. Různé kriminologické teorie jsou přínosným poznatkovým východiskem a jsou podány strukturovaně a přehledně. Postupuje k osobnosti pachatele trestného činu s uvedením důležité oblasti socializace jedince. Zařazuje typologie pachatelů s velmi vhodným uvedením typologie českého původu.

V další kapitole se zabývá trestem, jeho funkcí, účelem a účinností trestních represí, jako dalšími důležitými proměnnými. Uvádí další zásadní psychologické faktory a děje v průběhu výkonu trestu odnětí svobody.

Autorka postupuje k alternativním trestům, které charakterizuje velmi zajímavě a přínosně i z hlediska jejich vývoje. Uvádí i mezinárodní směrnice o této problematice a zahraniční zkušenosti. Poté se přesouvá ke konkrétním podmínkám alternativního trestání v České republice - typům trestů, jejich institučnímu zázemí, organizaci.

Obecnějším cílem empirické části je přispět k řešení problematiky alternativních trestů v ČR. Specifičtěji jde v této druhé části práce o vytvoření psychosociálního profilu mužů, jež selhali při výkonu trestu obecně prospěšných prací. Autorka pro své zkoumání použila anamnestické rozhovory, testy či výsledky již dříve administrovaných testů, posuzovacích škál (T.I.P., SPARO, P-I-L, CAE). Zkoumanou populací byl vzorek 79 odsouzených, jež splňovali autorkou daná kritéria. Autorka nepodrobovala výsledky statistickému zpracování kromě deskriptivní statistiky. Autorka charakterizuje výzkumný soubor, uvádí přehled získaných výsledků a informací a psychosociální profil sledované skupiny. Ilustrativní jsou různé konkrétní informace – např. uvádí, že v rámci úvah o budoucnosti se u odsouzených spojuje konkrétní životní cíl zejména s přáním „nevrátit se do kriminálu“. Dalším výstupem je 10 podrobných vzorových shodně strukturovaných kasuistik.

Následuje diskuse o hlavních zdrojích selhání u dané skupiny odsouzených a o metodologii práce. Charakterizovány jsou tu dvě skupiny odsouzených – ti, co k výkonu trestu obecně prospěšných prací vůbec nenastoupili a ti, co po krátké době selhali.

Práce je teoreticky dobře uchopená, strukturovaná, přehledná a čtivá. Obsahuje relevantní východiska ve vyváženém poměru.

Empirická část rovněž představuje velké množství shromážděného a pečlivě zpracovaného materiálu – ať již jde o přehled charakteristik skupiny či o velmi ilustrativní a konkretizující kasuistiky, které začleňují vhodně i přímou řeč. Autorka propojuje jednotlivé sledované proměnné s vhodností uložení trestu obecně prospěšných prací.

Z metodologického hlediska bych nabádala k opatrnosti v tvrzeních (zejména o osobnostních vlastnostech) týkajících se celé sledované skupiny. Zvláště, je-li v rámci diskuse skupina ještě rozdělena na dvě menší skupiny (počet neuveden) a tyto jsou bez další (kromě deskriptivní) statistiky charakterizovány.

Z formálního hlediska je nesporně přínosná a přehledná struktura a kvalitní vnitřní logické členění práce. Práce se ani přes značný rozsah nestává nepřehlednou.

Práce se opírá o značné množství relevantní odborné literatury zejména české provenience. Autorka však často nesprávně odkazuje, nepoužívá sekundární citace, mnohé zdroje uvedené v textu v seznamu literatury chybí apod.

Otázka pro autorku: V čem by se v rámci uvedené problematiky podle názoru autorky mohla Česká republika inspirovat ze zahraničí?

Autorka Radovana Klusáčková předložila práci, která splňuje požadavky kladené na rigorózní práci. Doporučuji, aby se stala obhajobou na katedře psychologie UK FF v Praze.

Praha 29. 10. 2009

PhDr. Hedvika Boukalová, Ph.D.

Hedvika Boukalová